Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi
Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie
Year-Book „Petre Andrei" University from Iasi
Fascicle: Social Work, Sociology, Psychology
ISSN: 2248-1079
Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, Socionet, Econpapers

ROMANIA AND NEW RELIGIOUS CHALLENGES OF EUROPEAN INTEGRATION AND GLOBALIZATION

[ROMÂNIA ŞI NOILE PROVOCĂRI RELIGIOASE ALE INTEGRĂRII EUROPENE SI ALE GLOBALIZARII]

Manuela GHEORGHE

Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp: 41-53

Published by:
Lumen Publishing House
On behalf of:
„Petre Andrei" University from Iasi

Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization

[România şi noile provocări religioase ale integrării europene și ale globalizării]

Manuela GHEORGHE [1]

Abstract

Return of Romania in the European space after removing of the isolationism imposed by the communist period, implies openness to the world of religious life . An important dimension and specific in the Europeanization process it represents in our country case the orthodoxy . Alongside this, however, and the other religions recognized are distinguished by their own religious traditions dowry . Simultaneously with the political and economic effort initiated by the Romanian state in the sense Westernization, it stands thus a renewal effort in the religious life . This means autonomy and separation of church and state , organization and institutionalization of religious life as a civilian activity (nonpolitical) religious equal opportunities , recognizing the right of every religious and faithful to manifest freely, in accordance with their religious creed. The presence of our country in the European Union family looming therefore a good opportunity to assess the ability of the Church to meet the challenges and risks . New realities require developing integration strategies and their controlled connection to Western modernity .

Keywords:

religion, religiosity, cults, modernity, globalization, orthodoxy.

1 Manuela GHEORGHE – dr. cercet. şt. III, manu_er2003@yahoo.fr

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

1. Redefinirea peisajului religios românesc după 1990. Repere generale.

În România, ţară majoritar ortodoxă, Biserica Ortodoxă Română s-a bucurat de-a lungul întregii sale istorii, de o situaţie privilegiată în raport cu celelalte religii sau confesiuni minoritare. Această stare de fapt se explică nu numai prin argumentul de natură strict numerică dar, în egală măsură, şi printr-o serie de factori care ţin de istorie, tradiţie şi mentalităţi.

După 1989 însă, demersurile făcute în sensul adoptării unei legislaţii religioase conforme cu principiile democraţiei, s-au creat premisele unui pluralism religios real, definit, în principal, atât printr-o permanentă diversificare şi pluralizare religioasă, dar mai ales, printr-o redefinire a *„raporturilor de forţe"* între actorilor principali de pe scena religioasă românească şi care, implicit pare a pune sub semnul întrebării poziţia de supremaţie religioasă deţinută în mod tradiţional de Biserica Ortodoxă.

Pluralizarea religioasă este un fenomen ce caracterizează, în grade diferite, şi celelalte ţări ale Europei Centrale şi de Est, ţări aflate până în 1989 sub dominaţia unor regimuri totalitare de tip comunist, şi a căror democratizare presupune şi o liberalizare a vieţii religioase. Acest proces, are ca fundal general fenomenul larg al secularizării caracterizat, în principal, printr-o diminuare continuă a influenţei şi autorităţii sociale a bisericilor istorice, tradiţionale. "Cu cât reuşesc regimurile democratice să se consolideze – aprecia recent José Casanova - cu atât Biserica îşi pierde din raţiunea ei de existenţă marcantă în sfera publică. Aşadar, de îndată ce începe procesul de tranziţie spre democraţie, începe să se facă simţită şi o presiune internă care împinge religia spre sfera privată" (Casanova, 1999, pp.118-119).

În toate aceste ţări, implementarea normelor şi reglementărilor democratice, inclusiv în domeniul religiosului, a condus inevitabil la un joc liber pe piaţa credinţelor religioase şi implicit, şi la o redefinire a poziţiei bisericilor tradiţionale în raport cu ceilalţi actori religioşi. Prin urmare, şi în România, precum şi în celelalte ţări foste comuniste, asistăm la o recompunere a peisajului religios în care, 'la ora actuală, concurează între ele (şi nu rareori aflate într-o ostilitate vădită) cele mai diverse religii - din cele înrădăcinate teritorial sau etnic în regiune, dar şi câteva (nou venite) care speră că au descoperit un teren fertil pentru strădaniile lor misionaristice - toate căutând să câştige de partea lor cât mai mulţi adepţi" (ibidem, p.119).

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

Două par a fi tendinţele majore comune care se manifestă în aceste ţări europene, care abia după 1989 au păşit pe calea democraţiei. Prima ar fi aceea de situare a bisericilor tradiţionale majoritare într-o poziţie privilegiată, de superioritate faţă de celelalte religii minoritare. A doua ar consta în chiar tentativele, mai mult sau mai puţin reuşite prin care aceste biserici majoritare caută să-şi păstreze în continuare statutul privilegiat.

Înainte însă de a încerca să identificăm câteva elemente care par să menţină Biserica Ortodoxă Română, şi după 1990, într-o poziţie privilegiată faţă de toate celelalte confesiuni şi religii, vom face o scurtă incursiune în istoria raporturilor Stat-Biserică, aşa cum au fost acestea instituite în decursul timpului, în cazul specific al României. Aceasta deoarece, pornim de la premisa conform căreia, mai ales în cazul ţărilor ortodoxe, cele două tendinţe menţionate mai sus, tind să se accentueze, inclusiv datorită faptului că bisericile ortodoxe, au fost şi continuă şi în prezent să fie, în mare măsură, tributare tradiţiei seculare a cezaro-papismului statal.

În cazul României, relaţiile dintre Stat şi Biserică au purtat amprenta principiului bizantin al "simfoniei puterilor" (Principiu fundamentat pentru prima dată de împăratul Iustinian, prin Novela VII, pe baza dogmei Sinodului IV de la Calcedon privitor la unirea fără separare sau amestec, dintre divin şi uman.) al suprapunerii dintre puterea pamântească sau temporală (întruchipată de împăratul bizantin) şi cea spirituală (personificată de patriarh). În toată istoria României, de pildă, între voievod şi mitropolit a existat o relaţie de colaborare şi de interdependenţă, fapt care i-a asigurat Bisericii Ortodoxe un "statu quo" privilegiat, de monopol în raport cu religiile minoritare. Pe de o parte, mitropolitul era învestit cu harul de a-l unge pe domnitor ca stăpânitor, iar autorităţile religioase dispuneau şi de responsabilităţi civile. Pe de altă parte însă, „clerul a fost întotdeauna supus în statele române autorităţii lumeşti, reprezentate prin persoana domnului" (Xenopol, 1988, pp. 515-517), domnul având un cuvânt decisiv inclusiv în numirea sau demiterea mitropolitului şi a înaltei ierarhii ecleziastice.

Biserica avea să rămână, alături de instituţia voievodală, o instituţie de bază a societăţii româneşti în toată perioada pre-modernă a acesteia, adică până în primele decenii ale sec. al XIX-lea. Aceasta deoarece, nici una dintre marile transformări istorice care au marcat societatea occidentală: Renaşterea, Reforma sau Iluminismul nu au reuşit să influenţeze sau să aibă efecte decisive nici asupra civilizaţiei româneşti şi

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

nici asupra ortodoxiei româneşti în special. Totuşi, pe măsură ce societatea românească înainta inevitabil spre modernitate, instituţia ecleziastică a început să-şi piardă treptat din prerogativele tradiţionale, iar separarea dintre Stat şi Biserică să se accentueze tot mai mult. A fost însă un proces dificil şi de durată, principiul "simfoniei puterilor" continuând să fie consfinţit atât de Constituţia din 1866 cât şi de Constituţia din 1923. În ambele, Biserica Ortodoxă era proclamată religie "dominantă" în stat, episcopilor li se atribuia statutul de senatori de drept, iar urmaşii regelui Carol I urmau să fie botezaţi în religia ortodoxă. Biserica Ortodoxă Română s-a bucurat continuu de privilegii şi să fie ca "totdeaua în cursul vremurilor, de când exista viaţă de stat la Români[...] o biserică naţională şi de stat" (*Biserica Ortodoxă şi Cultele Streine din Regatul* României,1904, p.VIII).

Constituţia României din 1923 menţinea în continuare, statutul „dominant" al Bisericii Ortodoxe, Bisericii Greco-Catolice i se recunoştea „întâietatea" faţă de celelalte culte denumite "istorice", iar de calitatea de senatori de drept urmau să beneficieze, pe lângă episcopii ortodocşi şi cei greco-catolici, romano-catolici, reformaţi, unitarieni, lutherani, mozaici şi musulmani.

Legea pentru regimul general al cultelor din 1928 garanta libertatea credinţei şi a practicii religioase dar, totodată menţinea şi statutul inegal al formaţiunilor religioase pe care le împărţea în trei categorii: 1) Biserica Ortodoxă „dominantă", 2) cultele „istorice": greco-catolic (care avea „întâietate"), romano-catolic, reformat-calvin, evanghelic-lutheran, unitarian, armeano-gregorian, mozaic şi mahomedan; 3) asociaţiile religioase „îngăduite" sau acceptate. Acestea erau numite frecvent „secte" şi funcţionau pe baza Legii nr. 21/1924 a persoanelor juridice. În această a treia categorie se încadrau: baptiştii, creştinii după evanghelie, adventiştii de ziua a şaptea. Alte formaţiuni religioase erau însă „interzise cu desăvârşire": nazarinenii, studenţii în Biblie, mileniştii, adventiştii reformişti, secerătorii, penticostalii, inochentiştii.

La 1 decembrie 1918, Marea Adunare Naţională de la Blaj proclama crearea statului naţional unitar român, prin unirea la Vechiul regat a provinciilor istorice româneşti: Basarabia, Transilvania, Banat şi Bucovina. Acest eveniment istoric crucial, avea să producă schimbări semnificative în structura demografică şi religioasă, inclusiv datorită prezenţei masive a credincioşilor neo-protestanţi. În consecinţă, politica religioasă a statului român a devenit tot mai restrictivă în raport cu aşa numitele "secte". Biserica Ortodoxă a început să îşi contureze o politică

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

tot mai clară de "combatere a sectelor", iar literatura de propagandă anti-sectară să ia amploare. Inclusiv ratificarea Concordatului cu Vaticanul din anul 1929, avea să fie privită cu nemulţumire şi îngrijorare de către Biserica Ortodoxă, pe motiv că acesta ar da un imbold acţiunilor prozelitiste ale catolicismului "*totdeauna opresiv faţă de poporul român*" (*Patriarhia Ortodoxă Română şi Concordatul*,1929, p. 23).

Statutul Bisericii Ortodoxe în raport cu religiile minoritare s-a consolidat continuu în perioada cuprinsă între cele două războaie mondiale. O serie de decizii ale Ministerului Cultelor prevedeau scoaterea în afara legii a tuturor „asociaţiilor religioase" şi sectelor, atât cele autorizate cât şi cele interzise, iar membrii acestora erau consideraţi „aconfesionali", până când aceştia se „converteau" la unul din cultele „istorice" creştine protejate de stat. Printr-o decizie guvernamentală din 1937 erau "cu desăvârşire interzişi": penticostaliii, nazarinieniii, mileniştiii ş.a. Adventiştilor de ziua a 7-a, baptiştilor, creştinilor după Evanghelie, pentru a-şi putea exercita credinţa, li se impuneau respectarea unor restricţii severe, aproape imposibil de îndeplinit: obligativitatea reînnoirii la fiecare şase luni a autorizaţiei de funcţionare, modificarea statutului în funcţie de modificările legislative intervenite, orice nouă filială, pentru a fi aprobată, trebuia să numere minimum 50 de membri, comunităţile trebuiau să cuprindă cel puţin 100 de membri, toţi trebuiau să fie cetăţeni români, majori, care se bucurau de toate drepturile civile şi politice şi care dovedeau că nu aparţin nici unui alt cult. Ministerului Cultelor trebuia să i se înainteze anual un tabel actualizat cu noii membri. Editarea şi distribuirea cărţilor de cult şi de propagandă religioasă era acceptată doar în în cadrul organizat, în interiorul cultului şi nu prin vânzători ambulanţi. Fiecare asociaţie relgiioasă independentă, pentru a obţine aprobare de funcţionare din partea Ministerului Cultelor, trebuia să înainteze către acesta un „memoriu de recunoaştere" care cuprindea: doctrina şi practicile de cult specifice, statutul, dovada deţinerii unui lăcaş de cult adecvat şi care trebuia să fie situat în apropierea altui lăcaş de cult, etc.

Constituţia din 1938 promulgată la puţin timp după instaurarea regimului de autoritate regală a lui Carol al II-lea (1938-1940), prevedea în Capitolul al II-lea intitulat „Despre drepturile românilor", la articolul 19, că „libertatea de conştiinţă este absolută" şi că „statul garantează tuturor cultelor libertate şi protecţie"; „Biserica Ortodoxă Creştină şi cea Greco-Catolică sunt biserici româneşti"; „religia creştin ortodoxă fiind religia marii majorităţi a românilor, Biserica Ortodoxă este Biserica dominantă în statul român, iar Biserica Greco-Catolică are întâietate faţă de celelalte

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

culte" (vol. *Enciclopedia de istorie a României,* 2001, pp. 18-19). Şi această Constituţie menţinea prevederile prezente în Constituţiile precedente (din 1866 şi 1923) referitoare la obligaţia ca regele să fie botezat şi crescut în religia ortodoxă; patriarhul, mitropoliţii, împreună cu toţi ceilalţi conducători de cult deţineau demnitatea de senatori de drept, iar actele civile trebuiau să fie precedate „binecuvântarea religioasă". Semnificativ pentru strânsa apropiere dintre Stat şi Biserică specifică acestei perioade, este faptul că episcopul Nicolae Colan a deţinut funcţia de Ministru al Cultelor şi Artelor între 1938-1939, iar patriarhul Miron Cristea pe aceea de membru a regenţei între 1927-1930 şi de prim-ministru între 1938-1939.

Această politică restrictivă avea să culmineze la 14 septembrie 1940, când România era declarată stat naţional legionar. Libertăţile religioase erau încălcate progresiv şi vizau în special drepturile comunităţii evreieşti şi religiile nou apărute, în primul rând cele de factură neo-protestantă.

Legea Cultelor promulgată la 4 august 1948 de statul comunist recunoştea legal, cu statutul de cult, următoarele confesiuni: ortodoxă (84,45%), romano-catolică (7,25%), reformată 3,97%), evanghelică CA (0,76%), evenghelică SP (0,8%), penticostală (0,43%), baptistă (0,42%), unitariană (0,39%), creştină de rit vechi (0,27%), adventistă de ziua a 7-a (0,26%), musulmană (9,25%), creştină după evanghelie (0,16%), mozaică (0,14%), armeană, gregoriană (0,01%) (*Viaţa religioasă în România*, 1987).

Toate celelalte organizaţii religioase erau scoase în afara legii: Martorii lui Iehova, adventiştii reformişti, betaniştii, stiliştii, nazarinenii, Oastea Domnului, etc. În anul 1948 se lua decizia desfiinţării Bisericii Greco-Catolice şi a anulării Concordatului cu Vaticanul. Erau interzise de asemenea, toate asociaţiile şi fundaţiile religioase.

În toată perioada 1948-1989 Biserica Ortodoxă Română a fost constrânsă să se supună puterii comuniste „dând Cezarului ce este al Cezarului iar lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu". În puţinele ieşiri la rampă publice pe această temă, ierarhii acestei biserici explicau că, prin această tactică - a acceptării unui rău mai mic (concesiile politice) - s-a putut evita un rău cu mult mai mare. Într-adevăr, în ciuda nedreptăţilor şi ororilor îndurate din partea statului ateu (biserici dărâmate, mânăstiri desfiinţate, preoţi, călugări sau simpli credincioşi arestaţi şi torturaţi etc.) Biserica şi-a putut continua neîntrerupt viaţa cultică, chiar dacă rolul social al acesteia a fost diminuat aproape complet. Înţelepciune, imposibilitate reală de a se opune unei forţe politice irepresibile sau numai continuarea

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

unei modalităţi vechi de secole, tipic bizantină, de gestionare a relaţiilor cu puterea seculară? Chestiunea raporturilor Biserică-Stat în timpul dictaturii comuniste din România este şi va rămâne încă o temă disputată intens şi destul de dificil de tranşat.

2. Peisajul religios românesc după 1990.

În plan religios, anul 1989 a reprezentat pentru România demararea unui proces de adoptare a unei legislaţii religioase noi, conformă cu principiile şi regulile democratice, creându-se astfel premisele unui pluralism religios real. Or, acest pluralism presupune, înainte de toate, reafirmarea principiului secularist al separării sferei laice de cea religioasă, dar implicit, şi o repunere în discuţie a monopolului religios pe care, Biserica Ortodoxă Română l-a exercitat în mod tradiţional în raport cu celelalte biserici şi religii minoritare.

După 1990, întrega viaţă religioasă se bazează, în principal, pe *Constituţia României* şi pe *Noua Lege a Cultelor* nr.489 din 1996. Noua Constituţie a României adoptată prin referendumul din 8 decembrie 1991, proclama o serie de reglementări privitoare la egalitatea în drepturi a cetăţenilor „fără deosebire de rasă, de naţionalitate, de originea etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenenţa politică, de averile sale, de origine socială" (Art. 4 (2)), recunoştea şi garanta „persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la expunerea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase" (Art. 6 (1)). Articolul 29 stipula o serie de prevederi referitoare la cadrul general de manifestare a vieţii religioase „Libertatea gândirii şi opiniilor, precum şi libertatea credinţelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credinţă religioasă; contrar convingerilor sale" (Art. 29 (1)). „Libertatea conştiinţei este garantată, ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranţă şi respect reciproc (Art. 29 (2))". Recunoştea egalitatea în drepturi a tuturor cultelor, cât şi deplina autonomie a acestora faţă de instituţia statală (ibidem.p.99). „Cultele religioase libere se organizează potrivit statutelor proprii, în condiţiile legii" (Art. 29 (3); "În relaţiile dintre culte sunt interzise orice forme de mijloace, acte sau acţiuni de învrăjbire religioasă" (Art. 29 (5); "Cultele religioase sunt autonome faţă de Stat şi se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenţei religioase în armată, în spitale, penitenciare, azile, orfelinate" (Art. 29 (5)).

În afara acestor două acte acte normative fundamentale, statul a mai elaborat o serie întreagă o serie întreagă de ordonanţe de urgenţă,

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

hotărâri de guvern, prin care statul român acordă Bisericii Ortodoxe Române (ca şi celorlalte culte, la cererea acestora şi pe baza principiului proporţionalităţii şi de care acestea ezită cel mai adesea să se prevaleze) sprijin şi facilităţi (Lista nr.1).

Lista nr. 1. Actele normative (legi, hotărâri de guvern, ordonanţe) emise de stat cu privire la reglemantarea vieţii religioase

- Legea nr. 142/1999 privind sprijinul statului în salarizarea clerului, privind contribuţia statului la salarizarea personalului de cult al Bisericii Ortodoxe Române din bugetul Ministerului Culturii şi Cultelor.
- Ordonanţa de Guvern privind stabilirea unor forme de sprijin financiar pentru unităţile de cult cu venituri mici sau fără venituri, publicată în Monitorul Oficial nr. 225/19 august 1994, privind contribuţia statului, prin subvenţii financiare, la completarea fondurilor necesare pentru întreţinerea şi funcţionarea unităţilor de cult fără nici un venit sau cu venituri reduse.
- Legea nr. 103/1999, modificată şi implementată prin Legea nr. 2/2001privind emiterea unei reglementări prin care cultelor li se acordă în mod exclusiv dreptul de a produce şi comercializa obiectele necesare cultului.
- Legea nr. 27 din 17 mai 1994) de exceptare de la plata impozitului pe teren a clădirilor care sunt lăcaşe de cult ale cultelor recunoscute de lege.
- Legea nr. 57/2003 (Codul Fiscal) de exceptare de la plata impozitului a produselor şi serviciilor realizate în cadrul cultelor.
- Legea nr. 125/2002 pentru aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 82/2001, privind acordarea unei forme de sprijin financiar pentru unităţile de cult aparţinând cultelor religioase recunoscute din România; de acordare a sprijinului financiar din partea statului pentru construirea lăcaşurilor de cult, pentru conservarea sau restaurarea acelora care fac parte din patrimoniu, sau pentru cheltuielile de întreţinere a unităţilor de cult.
- Legea nr. 84/1995, art. 9 (1) privind introducerea, prin încheierea Protocolului dintre Secretariatul de Stat pentru Culte şi Ministerul Învăţământului, la 10 noiembrie 1990, a orelor de religie în învăţământul de stat, ca obiect facultativ şi opţional, modificată şi completată prin Decizia nr. 72/18.07.1995). Menţionăm că legea a fost de altfel amplu dezbătută în mass-media şi taxată de opinia publică drept o atingere adusă laicităţii învăţământului.

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

- Legea nr. 18/1991, (art. 22), a fondului funciar) cu privire la atribuirea unei suprafeţe de până la 10 hectare de teren arabil fiecărei parohii, a 50 de hectare fiecărei mănăstiri, a 100 de hectare pentru centrele eparhiale şi a 200 de hectare pentru centrul patriarhal.
- Legea nr. 46/1996, art. 6, privind pregătirea populaţiei pentru apărare, ce prevede scutirea de la satisfacerea stagiului militar a clerului.
- Legea nr. 125/2000 privind constituirea şi organizarea clerului militar (de acordare a asistenţei religioase în armată în funcţie de apartenenţa confesională a militarilor şi numai la cererea acestora);
- Decretele prezidenţiale de recunoaşterea înalţilor ierarhi ortodocşi şi ai celorlalţi conducători de cult.
- Legea nr. 422/2001-07-18 privind protejarea monumentelor istorice.
- Legea nr. 103/1992-09-22 privind dreptul exclusiv al cultelor religioase pentru producerea obiectelor de cult.
- Legea nr. 44/2004-01-22 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal.
- Legea nr. 284/2010-12-28 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice.
- Protocolul cu privire la predarea disciplinei religie-cultul ortodox în învăţământul preuniversitar şi la organizarea învăţământului teologic ortodox preuniversitar şi universitar.

Aşa cum se poate constata evaluând măsurile legislative luate de statul român după 1990, problema raporturilor dintre instituţia statală şi cea ecleziastică nu este deocamdată tranşată clar şi definitiv, fapt ce ilustrează importanţa de care aceasta se bucură în continuare, atât ca instituţie publică, cât şi ca simbolică, de leagăn şi păstrătoare a spiritualităţii româneşti în timp. Nu este de mirare aşadar, că Biserica Ortodoxă Română a devenit după 1990 un actor public a cărui ascensiune nu poate fi comparată cu a nici unei alte instituţii româneşti. Toate sondajele de opinie realizate după 1990 situează Biserica pe primul loc în topul încrederii în instituţiile publice, la polul opus situându-se justiţia, partidele politice şi Parlamentul, adică tocmai acele instituţii specifice modernităţii. Nu puţine sunt cazurile de instrumentalizare politică a religiosului, mai ales în campaniile electorale. În aceeaşi măsură, Biserica Ortodoxă Română se bucură de o intensă vizibilitate şi pregnanţă în viaţa socială. Toate marile manifestări oficiale (deschiderea sesiunilor

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

parlamentare, depunerea jurământului militar, începerea anului şcolar, sărbătoarea naţională) beneficiază de prezenţa şi binecuvântarea clerului ortodox.

Succesul repurtat recent de înalţii ierarhi bisericeşti (cel puţin până în prezent) în a stopa aşa numita acţiune de „deschidere a dosarelor" – solicitată nu cu mulţi ani în urmă de societatea civilă este ilustrativ în acest sens. Lipsa de hotărâre a statului în rezolvarea problemei retrocedării bunurilor confiscate de statul comunist Bisericii greco-catolice, de pildă, sugerează deasemenea că Biserica Ortodoxă continuă să fie pentru instituţia statală un partener de dialog puternic şi ale cărei opinii au capacitatea de a influenţa deciziile politice sau aplicarea acestora. Relaţia încă insuficient clarificată dintre cele două instituţii este pusă în evidenţă şi de modul în care Statul a optat să legifereze anumite aspecte legate de drepturile omului, în conformitate cu legislaţia internaţională (scoaterea homosexualităţii şi prostituţiei de sub incidenţa penală) şi care au fost întâmpinate cu proteste vehemente din partea Bisericii Ortodoxe.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasa şi regimul general al cultelor, art. 40-48, a apărut o nouă structură religioasă cu personalitate juridică, „asociaţia religioasă". Asociaţia religioasă este o persoană juridică alcătuită din cel puţin 300 de membri, cetăţeni români cu domiciliul în România, care se asociază în vederea manifestării unei credinţe religioase. Pentru înfiinţarea unei asociaţii religioase, prin decizia instanţei de judecată, este necesar avizul consultativ al Secretariatului de Stat poentru Culte. În vederea obţinerii acestui aviz, asociaţia interesată va depune o cerere la minister însoţită de documentaţia prevăzută la art. 41 alin (2) lit. a-c din Legea nr. 489/2006 şi în Ordinul M.C.C. nr. 2274/ 17.05.2007 privind aprobarea procedurii de acordare a avizului consultativ de către Ministerul Culturii şi Cultelor pentru înfiinţarea asociaţiilor religioase sau, după caz, pentru dobândirea statutului de asociaţie religioasă de către asociaţiile existente. Pot depune cereri de obţinere a avizului consultativ atât asociaţii înfiinţate pe baza O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii, cât şi asociaţii nou constituite; în ambele cazuri, acestea trebuie să facă dovada celor 300 de membri, cetăţeni români sau rezidenţi în România. În activitatea lor asociaţiile religioase au obligaţia să respecte Constituţia şi legile ţării şi să nu aducă atingere securităţii publice, ordinii, sănătăţii şi moralei publice, precum şi drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

Până la nivelul anului 2014, conform informărilor regulate oferite de Secretariatul de Stat pentru Culte, au primit aviz consultativ pentru înfiinţarea/transformarea în asociaţie religioasă, 21 de asociaţii (Lista nr.2).

Lista nr. 2. Asociaţiile ce au primit aviz de înfiinţare sau de transformare în asociaţii religioase

- Asociaţia Religioasă Societatea Creştinilor Nouapostolici România
- Asociaţia Religioasă Nazarineană
- Asociaţia Adunările lui Dumnezeu din România
- Asociaţia Religioasă Biserica Ortodoxă de Stil Vechi din România
- Asociaţia Religioasă a Adventiştilor de Ziua a Şaptea – Mişcarea de Reformă
- Asociaţia Religioasă Centrul Creştin Aletheia
- Asociaţia Religioasă Centrul Creştin Metanoia
- Asociaţia Religioasă Comunităţile Credinţei din România
- Asociaţia Religioasă Creştină a Ţiganilor "Betesda"
- Asociaţia Religioasă Apostolică Filadelfia
- Asociaţia Religioasă "Centrul Creştin Speranţa Vieţii România"
- Asociaţia Religioasă Apostolică "Templul Lui Dumnezeu"
- Asociaţia Religioasă Creştină "Emanuel"
- Asociaţia Religioasă a Comunităţilor Baha'i din România
- Asociaţia Religioasă "Centrul Creştin Timişoara'
- Asociaţia Religioasă Biserica Creştină Penticostală "Evanghelia"
- Asociaţia Creştin Ecumenică
- Asociaţia Religioasă Apostolică " Cetatea Sionului"
- Asociaţia Biserica Apostolică a Credinţei în Isus Hristos IAFCJ
- Asociaţia Religioasă Uniunea Creştină Penticostală a Bisericilor Botezate cu Duhul Sfânt
- Asociaţia Religioasă Uniunea Internaţională a Bisericilor Penticostale a Romilor

3. Concluzii.

Toate aceste elemente sugerează că Biserica Ortodoxă Română continuă să se bucure de un statut privilegiat şi la care nu pare a fi dispusă să renunţe, dar în acelaşi timp sugerează şi o anumită dificultate a acesteia de a se acomoda cu principiile şi exigenţele democraţiei, ale cărei mize, în

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

plan religios, sunt promovarea pluralismului şi a liberei concurenţe religioase. Înseşi demersul Bisericii Ortodoxe Române de a fi recunoscută drept "Biserică naţională" în cadrul noii legi a cultelor - lege aflată şi în prezent în stadiul de proiect trebuie înţeleasă în acest sens. Nu mai puţin de trei tentative de elaborare a unei astfel de legi au eşuat pe rând. Un prim proiect de lege privind regimul general al cultelor religioase, agreat de Biserica Ortodoxă Română a fost promovat de Secretariatul de Stat pentru Culte în 1998, dar a fost retras la începutul anului următor, la cererea Comisiei pentru drepturile omului, culte şi minorităţi naţionale pe motiv că aducea grave atingeri libertăţii de conştiinţă, de religie şi de credinţă, cât şi principiului autonomiei cultelor. În anul 2001 s-a încercat promovarea aceluiaşi proiect, dar tot fără succes, mai ales datorită opoziţiei unor reprezentanţi ai cultelor baptist şi adventist de ziua a 7-a. Iniţiativa avea să fie reluată în toamna anului 2004, prin elaborarea unui nou text de proiect de lege a cultelor, dar, parcursul acestuia spre promulgare în Parlament a fost stopat odată cu alegerile parlamentare din noiembrie 2004.

Prevederile conţinute în noua lege a cultelor, de a numire a Bisericii Ortodoxe drept „Biserică naţională" a fost taxată de unele culte minoritare drept restrictivă, de pildă. De asemenea, lipsa de fermitate a statului în tranşarea chestiunii retrocedării bunurilor confiscate bisericilor de regimul comunist, nemulţumirile unor gurupuri religioase minoritare faţă de modul în care s-au desfăşurat recensămintele succesive din 1992, 2002, şi 2011, situaţiile în care Biserica Ortodoxă Română caracterizează drept „secte" unele grupări neo-protestante şi le acuză de „prozelitism", unele cazuri (izolate) de intoleranţă şi conflict religios, etc., se]nscriu toate unei serii de chestiuni problematice ce au rămas până acum nerezolvate. Toate acestea sugerează, într-adevăr, că drumul spre constituirea unei „ pieţe libere" a bunurilor religioase în România, este unul greoi şi dificil; despre aspect putem afirma totuşi, că nu face notă distonantă în contextul mai amplu al crizei pe care o parcurge întreaga societate românească după 1990, societate marcată de grave disfuncţionalităţi la toate nivelele sale.

Bibliografie

Alexandrescu, Ion, Bulai, Ion, Mamina, Ion (coord.), 2001, *Enciclopedia de istorie a României,* Ed. Memoria, Bucureşti.

Davidescu, I., Stănică, C., 1929, *Ghid de folosit în combaterea sectelor*, Râmnicu Vâlcea.

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.

Casanova, Jose, 1999, *Religia şi viaţa publică în Europa de Vest şi de Est*, în "Léttre Internationale", ediţia română, toamna.

Hogaş, Emanuel, diac.,1928, Plivind ogorul lui Hristos: Rătăcirile sectariste. Combaterea lor, Galaţi.

Xenopol, D., 1988, *Istoria românilor în Dacia Traiană*, vol. III, ed. a IV-a.

****, Legea nr. 489/2006-01-07 privind libertatea religioasă şi regimul general al cultelor*. Publicată în Monitorul oficial Partea I, nr. 11/8.01.2007 Parlamentul României adoptă prezenta lege.

*** , Legea nr. 284/2010-12-28 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice

***, Biserica Ortodoxă şi Cultele Streine din Regatul României,1904, Ed. Carol Göbl, Bucureşti.

***, *Rătăciţii sectari merg în focul veşnic*, Cernăuţi, Tipografia Credinţa Ortodoxă, 1940.

*** *Patriarhia Ortodoxă Română şi Concordatul*,1929, Bucureşti, Tipografia Cărţilor Bisericeşti.

***, *Viaţa religioasă în România*. Prezentare sintetică, lucrare editată de Consiliul Consultativ al Cultelor din Republica Socialistă România,1987, Bucureşti.

*** , *Monitorul oficial* Partea I, nr. 11/8.01.2007.

Gheorghe, M. (2014). Romania and New Religious Challenges of European Integration and Globalization [Romania si noile provocari religioase ale integrarii europene si ale globalizarii]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 41-53.